

บทที่ 2

ทรัพยากรครอบครัว

ขอบข่ายของเนื้อหา

1. ความหมายของทรัพยากรครอบครัว
2. ประเภทของทรัพยากรครอบครัว
3. คุณลักษณะของทรัพยากรครอบครัว
4. วิธีการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับทรัพยากรครอบครัว
5. สรุป
6. คำถามและกิจกรรมประกอบท้ายบทที่ 2

จุดประสงค์ในบทที่ 2

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

1. บอกความหมายของทรัพยากรครอบครัวได้ถูกต้อง
2. เปรียบเทียบความสำคัญของทรัพยากรครอบครัวแต่ละประเภทได้
3. อธิบายคุณลักษณะของทรัพยากรครอบครัวประเภทต่าง ๆ ได้
4. เสนอแนวคิดในการวางแผนการใช้จ่ายทรัพยากรครอบครัวอย่างถูกต้องได้
5. อธิบายถึงการนำทรัพยากรครอบครัวแต่ละประเภทไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

บทที่ 2

ทรัพยากรครอบครัว

1. ความหมายของทรัพยากรครอบครัว

ทรัพยากรครอบครัวหมายถึง¹ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ครอบครัวมีและสามารถนำไปใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ครอบครัวปรารถนา ลักษณะการใช้ทรัพยากรของครอบครัวนั้นขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละครอบครัว ซึ่งย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว อย่างไรก็ตามถ้าหากผู้ครองเรือนมีความรู้ในเรื่องหลักของการจัดการที่ดีแล้ว ก็จะสามารถใช้ทรัพยากรของตนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และสร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกครอบครัวได้

2. ประเภทของทรัพยากรครอบครัว

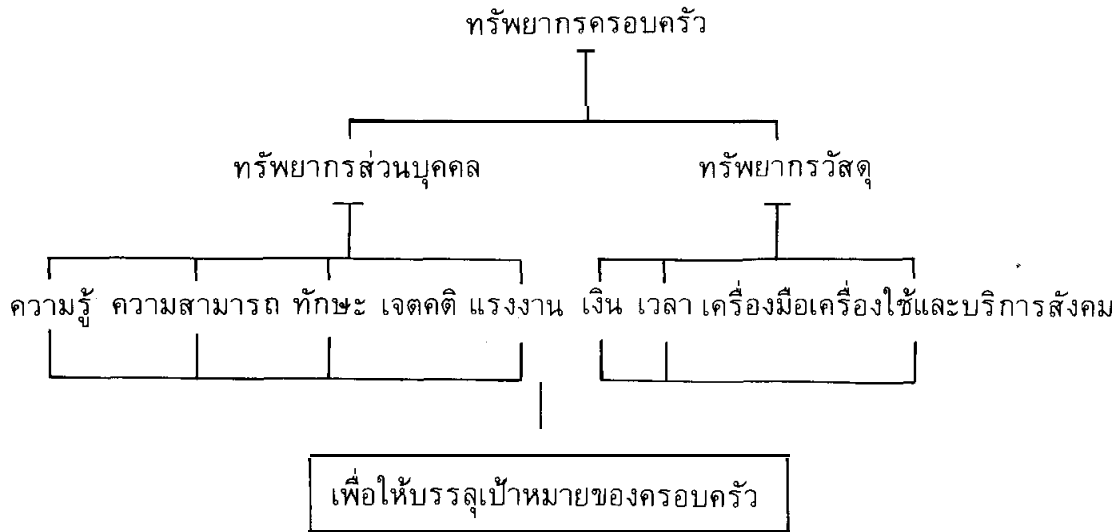
ทรัพยากรของครอบครัว² แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ทรัพยากรส่วนบุคคล (Human resources) และทรัพยากรวัสดุ (Material resources)

ทรัพยากรทั้งสองประเภทนี้ แต่ละประเภทย่อมมีองค์ประกอบต่างกัน องค์ประกอบเหล่านี้สามารถทำให้ครอบครัวบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ซึ่งอาจสรุปองค์ประกอบของทรัพยากรครอบครัวทั้งหมดได้ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

¹พรพรรณเพ็ญ คเนจร ณ อุทยาน, *ปัญหาการดำเนินชีวิต* (ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523), หน้า 34.

²ทวีรัสมิ ธนาคม, "ทรัพยากรครอบครัว". *ชัยพฤกษ์* ปีที่ 18 ฉบับที่ 45 (ธันวาคม 2524), หน้า 16-20.

แผนภูมิ แสดงองค์ประกอบต่าง ๆ ของทรัพยากรครอบครัว

2.1 ทรัพยากรส่วนบุคคล ทรัพยากรประเภทนี้ได้แก่ แรงงาน ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ เจตคติและทักษะ ซึ่งเป็นอาการนาม มองเห็นไม่ชัด หยิบจับไม่ได้ แต่มีความสำคัญและมีคุณค่าทัดเทียมกับทรัพยากรประเภทที่สอง ซึ่งเป็นวัตถุสิ่งของที่จับต้องได้มองเห็นได้

สำหรับแรงงานของบุคคลนั้น แม้ว่าไม่สามารถวัดความจำกัดของแรงงานได้ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นทรัพยากรที่จำกัด ดังจะเห็นได้จากการที่บุคคลไม่สามารถเก็บแรงงานของวันหนึ่งไว้ทำงานเป็นสองเท่าในวันต่อไปได้ แต่สิ่งที่มีอิทธิพลเหนือแรงงาน คือความกระตือรือร้น ความรัก ความซาบซึ้งในคุณค่า ความเข้าใจอย่างเห็นอกเห็นใจของสมาชิกในครอบครัว สิ่งเหล่านี้จะทำให้แต่ละคนมีแรงงานเพิ่มขึ้นจากปกติ

ส่วนทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ เจตคติ ทักษะ คนส่วนมากไม่ค่อยคิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นทรัพยากรครอบครัว ทั้ง ๆ ที่ครอบครัวได้อาศัยสิ่งเหล่านี้อยู่เป็นประจำ ในครอบครัวที่มีสมาชิกชายสามารถทำงานได้สารพัด เป็นต้นว่า ทำอาหาร ต่อกะป๋วย ช่างไม้ หรือทำงานฝีมือต่าง ๆ ได้ ก็แสดงว่าผู้นั้นมีความสามารถอันเป็นทรัพยากรของครอบครัวอย่างแท้จริง ถ้าครอบครัวใดมีสมาชิกเพศหญิงที่มีความสามารถทำสิ่งประดิษฐ์โดยใช้วัสดุพื้นบ้านราคาถูกมาประดิษฐ์ทำสิ่งของได้สวยงามแปลกตา ก็เท่ากับว่าผู้นั้นมีทรัพยากรอันมีค่าอยู่ในตัว หรือในการเตรียมอาหารสำหรับครอบครัว แม้บ้านจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรส่วนบุคคล คือความรู้และทักษะในเรื่องอาหารและโภชนาการ จะต้องจัดอาหาร

ให้สมส่วนต่อวัน ตลอดจนรู้แหล่งอาหารราคาถูกและคุณภาพดี

2.2 ทรัพยากรวัสดุ ทรัพยากรประเภทนี้ ได้แก่ เงิน เวลา เครื่องมือเครื่องใช้ ของกินของใช้ที่ครอบครัวหาซื้อมา และบริการสังคม ทรัพยากรเหล่านี้มีความสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะช่วยให้ครอบครัวบรรลุถึงเป้าหมายได้

สำหรับเงินนั้น มนุษย์คิดทำเงินตราขึ้น เพื่อใช้ในการซื้อขายแทนการแลกเปลี่ยนสินค้า เงินมีอำนาจการซื้อ แต่อำนาจการซื้อนั้นไม่คงที่ ขึ้น ๆ ลง ๆ สุดแต่ภาวะเศรษฐกิจแวดล้อมในเวลานั้น อำนาจการซื้อของเงินเมื่อยี่สิบปีที่แล้วกับปัจจุบันต่างกันมาก อย่างไรก็ตามคนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของเงิน และมักคิดถึงความเป็นและความหายากของเงินมากกว่าทรัพยากรอื่น ๆ เพราะเงินเป็นสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งอื่น ๆ ตามที่ต้องการได้ง่ายและสามารถวัดได้ด้วยว่าแต่ละคนมีเงินมากน้อยเท่าใด

เวลา ทรัพยากรอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ เวลา เวลาเป็นสิ่งมีค่าต่างกับของมีค่าอื่น ๆ คือมีจำกัด เมื่อล่วงพ้นไปแล้วไม่สามารถนำกลับคืนได้ ประโยชน์มากน้อยที่ได้รับจากเวลาขึ้นอยู่กับการใช้เวลา และแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับงาน ถ้าจะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดก็ต้องศึกษาหาความรู้ ในขณะที่เงินหายากซื้อสินค้าและบริการได้น้อย จำเป็นต้องระวังการใช้จ่ายเงินเป็นพิเศษ เพื่อให้รายได้ต้นเดือนและปลายเดือนจรดกัน ถ้าระวังแล้วเงินยังไม่พอจะทำอย่างไรต่อไป จะต้องคิดว่าอะไรที่ไม่ใช่เงินแต่ใช้แล้วเป็นเงินขึ้นมาได้นั้นก็คือเวลา จึงมีคำกล่าวที่ว่า เวลาเป็นเงินเป็นทอง การที่จะให้เวลาเป็นเงินเป็นทองก็ต้องทำงาน และในการทำงานนั้นจะต้องใช้อะไรทำ คำตอบก็คือ ใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และทักษะอื่น ๆ ในการทำงาน ถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้ จะทำงานให้กลายเป็นเงินขึ้นมาไม่ได้

อาหารที่บริโภค เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีในบ้าน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ใส่เสื้อผ้า บ้านที่อยู่อาศัย ฯลฯ เหล่านี้เป็นอุปกรณ์ในการดำรงชีวิต ส่วนบริการสังคมนั้นโดยมากรัฐเป็นผู้จัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนทั่วไป ได้แก่ โรงพยาบาล สถานือนามัย สถานบริการสาธารณสุขอื่น ๆ ไฟฟ้า น้ำประปา การไปรษณีย์ เป็นต้น

3. คุณลักษณะของทรัพยากรครอบครัว

เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ทรัพยากรเหล่านั้นใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ หรือต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ทุกครอบครัวจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่า ทรัพยากรดังกล่าวคือสมบัติของครอบครัว ถ้าพิจารณาดูจะเห็นว่า การไปสู่เป้าหมายของครอบครัวที่เป็นไปอย่างยากลำบากนั้น เนื่องจากว่าครอบครัวไม่รู้จักใช้ทรัพยากรที่ตนมีอยู่ ครอบครัวจะต้องดึงทรัพยากรที่มีอยู่จะเป็นประโยชน์ถ้าใช้เป็น ดังนั้น จึงควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะ

ของทรัพยากร

ทรัพยากรครอบครัวทุกชนิดมีจำกัด ความจำกัดนี้เองทำให้การจัดการเป็นสิ่งจำเป็น ทรัพยากรครอบครัวยิ่งมีน้อยเท่าไร การจัดการยิ่งสำคัญมากขึ้นเท่านั้น และความจำกัดของทรัพยากรนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะเป็นความจริงที่ทุกคนยอมรับ ซึ่งได้แก่

เวลา เป็นทรัพยากรที่สำคัญ ทุกคนมีเวลาจำกัดคือวันละ 24 ชั่วโมงเท่ากัน ไม่มีใครที่จะสามารถยืดเวลาให้ยาวออกไป หรือหดเวลาให้สั้นลงได้ จึงมีคำกล่าวอยู่เสมอว่าเวลาไม่คอยใคร ซึ่งจะต้องยึดความจริงข้อนี้เป็นหลัก และในการทำงานแต่ละอย่างของบุคคลหนึ่งก็ต้องการระยะเวลาอย่างน้อยแตกต่างกันไป

แรงงาน เป็นทรัพยากรครอบครัวที่มีจำกัดเช่นเดียวกัน แต่ละคนมีมากน้อยต่างกัน งานชนิดเดียวกัน อาจเป็นงานที่เหมาะสมสำหรับคนหนึ่ง แต่อาจจะเป็นงานหนักสำหรับอีกคนหนึ่ง อย่างไรก็ตามยังไม่มีเครื่องมือใช้วัดขีดจำกัดของแรงงาน จึงไม่สามารถบอกได้ว่าขีดจำกัดของแรงงานแต่ละคนเป็นเท่าใด ความจำกัดของแรงงานนี้ยังไม่สำคัญเท่าความรู้ ความเข้าใจที่มีต่องาน เพราะความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำงาน จะช่วยให้ผู้นั้นเสียแรงงานและเสียเวลาน้อยลง

เงิน ความจำกัดของเงินเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด แต่ละคนมีเงินมากน้อยแตกต่างกัน นอกจากนั้นในช่วงระยะต่าง ๆ ของชีวิตคนหนึ่ง ๆ ยังหาเงินได้จำนวนไม่เท่ากันด้วย เงินแตกต่างกับทรัพยากรอื่น ๆ ตรงที่สามารถหาเพิ่มขึ้นได้ ถ้าต้องการมีรายได้เพิ่มมากขึ้นก็อาจทำงานพิเศษนอกเวลาที่ทำอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้เงินยังเป็นสิ่งที่แบ่งปันหรือหยิบยืมกันได้ และเก็บออมไว้ใช้เมื่อถึงคราวจำเป็นในอนาคต โดยทั่วไปเงินเป็นสิ่งที่หาได้ยาก เมื่อขาดเงินจะก่อให้เกิดปัญหาเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีหลักในการใช้จ่ายเงินของครอบครัว

หลักพิจารณาในการใช้จ่ายเงินของครอบครัว

พิจารณาเป้าหมายของครอบครัว การดำเนินชีวิตประจำวัน ครอบครัวจะต้องมีเป้าหมายที่ยอมรับว่าอะไรมีความสำคัญและจำเป็นต่อครอบครัวของตน เป้าหมายที่ครอบครัวตั้งขึ้นมีสองประเภท คือ เป้าหมายระยะสั้น และเป้าหมายระยะยาว เป้าหมายนี้เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา คือสามารถยืดหยุ่นได้นั่นเอง

ประมาณรายได้ทุกประเภท ครอบครัวจะต้องประมาณจำนวนรายได้ที่ได้รับไว้ล่วงหน้า โดยประมาณจำนวนทั้งสูงสุดและต่ำสุด สำหรับครอบครัวที่มีรายได้แน่นอน เช่น ข้า-

ราชการจะประมาณรายได้โดยสะดวก แต่ถ้าเป็นครอบครัวที่มีรายได้ไม่แน่นอน เช่น ชาวสวน ชาวไร่ วิธีประมาณอย่างหนึ่งก็คือ คิดเฉลี่ยรายได้ระยะเวลา 4-5 ปี ผลที่ได้ถือว่าเป็นรายได้ของครอบครัวนั้น ๆ

พิจารณาลักษณะการใช้จ่ายของครอบครัว จะต้องพิจารณาว่าการใช้จ่ายของครอบครัวมีลักษณะอย่างไร ฟุ่มเฟือยหรือไม่ และจะหาทางตัดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยได้อย่างไร จะต้องตรวจสอบนิสัยการใช้จ่ายเงินของครอบครัวอย่างละเอียด ครอบครัวที่จัดบัญชีค่าใช้จ่ายยอมได้ประโยชน์มากเมื่อหวนกลับมาดูภายหลังเพื่อจะได้พิจารณาว่ารายการใดจำเป็นควรจ่าย รายการใดไม่จำเป็นก็ตัดทิ้งไป

พยายามจำกัดความต้องการให้อยู่ในวงเงินรายได้ ครอบครัวที่มีรายได้มากย่อมมีโอกาสใช้เงินได้ตามใจชอบ และปัญหาเดือดร้อนทางการเงินมีน้อย ส่วนครอบครัวที่มีรายได้น้อยจำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้จ่าย ทำให้รัดกุมอยู่เสมอ พยายามจำกัดความต้องการให้น้อยลง นอกจากนี้ยังมีวิธีปฏิบัติเพื่อลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เช่น ทำงานพิเศษ ทำงานอดิเรก ทำงานบ้านเอง และใช้บริการสังคม

วางแผนการใช้จ่าย แต่ละครอบครัวควรประมาณรายจ่ายของตนเองว่าจะต้องใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง เรื่องหนึ่ง ๆ ควรจ่ายมากน้อยเท่าใด พยายามให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนค่าใช้จ่าย และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อจะได้ทราบภาวะการเงินของครอบครัวมีรายได้อยู่เท่าใด จะต้องใช้จ่ายเป็นเงินทั้งสิ้นเท่าใด ทั้งนี้จะทำให้สมาชิกยอมรับสภาพที่แท้จริงของครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้เกิดความคับข้องใจ หรือความน้อยเนื้อต่ำใจเมื่อไม่มีเงินซื้อสิ่งที่ตนอยากได้ ดังนั้นครอบครัวจำเป็นต้องกำหนดแผนการใช้จ่ายโดยทางงบประมาณของครอบครัวเพื่อให้การใช้จ่ายเป็นไปตามความจำเป็น และเกิดประโยชน์สูงสุด

การทำงานประมาณหรือวิธีจัดการเงินรายได้ (Money income) การทำงานประมาณใช้จ่ายของครอบครัวไม่ใช่เรื่องใหม่ และทำได้ไม่ยาก อาจทำได้ทั้งระยะสั้นและระยะยาวคือ เป็นสัปดาห์ เดือน หรือปี แล้วแต่ความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละครอบครัว การทำงานประมาณส่วนบุคคลง่ายกว่าของส่วนรวม ความสำเร็จของการทำงานประมาณครอบครัวขึ้นอยู่กับทำให้ทุกคนในครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการทำงานประมาณด้วย เพื่อจะได้ทราบความจำเป็นของแต่ละคน สำหรับเป็นแนวทางการแบ่งเงินรายจ่ายในแต่ละเรื่องให้ใกล้เคียงความจริงที่สุด นอกจากนี้ยังทำให้ทุกคนได้เข้าใจถึงภาวะการเงินที่แท้จริงของครอบครัวและจะได้ระมัดระวังการใช้จ่ายส่วนตัวยิ่งขึ้น การทำงานประมาณหรือการจัดระเบียบการใช้จ่ายเงินมีหลักใหญ่ ๆ สามประการ คือ

1. วางแผนการใช้จ่าย ในช่วงระยะเวลาวางแผนการใช้จ่าย ครอบครัวจะต้องมี

เป้าหมาย และพิจารณาตามลำดับดังนี้

1.1 พิจารณาตามความจำเป็น สิ่งใดจำเป็น ไม่จำเป็น และอาจรวมสิ่งที่ครอบครัวต้องการอยู่ด้วย เมื่อกำหนดรายการที่จำเป็นออกเป็นประเภท ๆ ได้แล้วก็เขียนไว้

1.2 พิจารณาโดยประมาณราคาของทุกรายการให้ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด รวมราคาของแต่ละประเภท แล้วจึงรวมเงินของที่ต้องจ่ายทั้งหมด

1.3 พิจารณาประมาณเงินรายได้ทั้งหมด ที่ครอบครัวจะได้รับในช่วงระยะที่ทำงานประมาณและทำงานประมาณให้สมดุล ซึ่งอาจต้องตัดบางรายการที่จำเป็นน้อยที่สุดออก

1.4 ลองสำรวจแผนการดูว่ามีทางที่จะทำได้สำเร็จหรือไม่ประการใด

สำหรับการวางแผนการใช้จ่ายในอนาคตควรใช้แผนการเก่าเป็นแนวทางถ้าเคยทำได้ แต่ถ้าทำเป็นครั้งแรก อาจใช้บันทึกการใช้จ่ายของครอบครัวเป็นเครื่องช่วยพิจารณา ซึ่งบันทึกนั้นจะต้องจดอย่างละเอียด จึงจะช่วยให้งบประมาณใหม่เป็นผลสำเร็จ

รายการจ่ายที่จำเป็นของครอบครัว อาจแตกต่างกันไปบ้างในรายการย่อย ๆ แต่โดยทั่วไปแล้วจะประกอบด้วยประเภทต่าง ๆ ดังนี้

ตาราง 1 แผนการใช้จ่ายของครอบครัว

รายจ่าย	รายละเอียดของรายจ่าย
1. ค่าอาหาร	- ค่าอาหารในบ้าน - ค่าอาหารนอกบ้าน
2. ค่าบ้าน	- ค่าเช่าบ้าน (ถ้าเช่าบ้านอยู่) - ค่าประกันบ้าน - ค่าผ่อนส่ง (ถ้าเช่าซื้อ) - ค่าทำนุบำรุง ซ่อมแซม และปรับปรุง
3. ค่าอุปกรณ์สำหรับบ้าน	- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าเชื้อเพลิง ฯลฯ - ค่าเฟอร์นิเจอร์ เครื่องโต๊ะ เครื่องครัว ฯลฯ
4. ค่าเครื่องแต่งตัว	- ค่าเสื้อผ้า รองเท้า - ค่าเครื่องประดับ เครื่องสำอาง
5. ค่าอนามัยส่วนบุคคล	- ของใช้ประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน แชมพู สระผม แปรงสีฟัน - ค่ารักษาพยาบาล ค่ายา

ตารางที่ 1 (do)

รายการจ่าย	รายละเอียดของรายการจ่าย
6. ค่าพาหนะเดินทาง	- ค่าดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว - ค่ารถประจำทาง ค่าเรือ ฯลฯ - ถ้ามีรถยนต์ส่วนตัว ค่าน้ำมัน ค่าซ่อมแซม ฯลฯ
7. ค่าการศึกษา	- ค่าบำรุง ค่าเล่าเรียน อุปกรณ์การศึกษา
8. ค่านันทนาการและหนังสือ	- ดูภาพยนตร์ ดนตรี กีฬา - ค่าหนังสือพิมพ์ นิตยสารรายสัปดาห์ รายเดือน ฯลฯ
9. เงินส่วนแบ่งให้สมาชิกครอบครัว	- เงินสะสมทรัพย์ให้แก่บุตร - ค่าจ้างคนช่วยทำงานบ้าน
10. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวไว้	- ค่าของขวัญ ของตอบแทน - ค่าบริจาคทำบุญ - ค่าประกันภัย (เพื่อการป้องกัน) - ค่าภาษาที่ดิน ภาษีโรงเรียน ภาษีรถยนต์
เงินสะสมและลงทุน	
เงินสะสม	- เพื่อเหตุฉุกเฉิน สำหรับทำบุญ เพื่อการศึกษา ของบุตร ฯลฯ - เงินประกันชีวิตแบบสะสม (จะได้คืนเมื่อครบกำหนด)
เงินทุน	- ซื้อพันธบัตร หุ้น สลากออมสินพิเศษ ฯลฯ

สำหรับการตั้งงบประมาณการใช้จ่ายแต่ละประเภทว่าจะเป็นเงินเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายของครอบครัวเป็นสำคัญ และจะต้องพิจารณารายได้ของครอบครัวประกอบในการวางแผนการใช้จ่ายด้วย

2. ควบคุมการใช้จ่าย คือควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนการให้อยู่ภายในวงเงินงบประมาณ ซึ่งอาจทำได้หลายวิธีด้วยกัน เช่น

2.1 ระบบของ คือการแยกเงินงบประมาณที่จะจ่ายแต่ละเรื่องแต่ละช่อง

โดยเขียนไว้หน้าของสำหรับแต่ละเรื่อง วิธีนี้เหมาะสำหรับการใช้จ่ายระยะสั้น แต่ไม่สู้จะปลอดภัย ถ้าไม่รอบคอบในการเก็บอาจหียบหรือคั่นลงของผิดได้ง่าย

2.2 เปิดบัญชีไว้กับร้านค้า อาจเป็นได้ทั้งบัญชีเงินสดและเงินเชื่อภายในวงเงินที่แน่นอน แต่วิธีนี้เป็นการผูกมัดครอบครัวไม่ให้มีโอกาสได้เลือกสินค้าแม้จะพบของที่ดีกว่าจากร้านอื่น และไม่ช่วยปรับปรุงความสามารถในการเลือกซื้อด้วย

2.3 เปิดบัญชีไว้กับธนาคาร อาจทำได้สองอย่าง คือ ฝากเงินงบประมาณแยกประเภทรายจ่ายหลายบัญชีไว้กับธนาคาร แล้วใช้หมายเลขกำกับไว้สำหรับแต่ละรายการ ส่วนอีกอย่างหนึ่ง คือ ฝากเงินงบประมาณไว้กับธนาคารเพียงบัญชีเดียว แต่ขอสมุดเช็คมาหลาย ๆ เล่มให้ครบประเภทรายจ่ายของครอบครัว แล้วแยกเขียนยอดจำนวนเงินที่ประมาณไว้ ใช้แต่ละเรื่องในตัวของสมุดเช็คแต่ละเล่ม พร้อมทั้งเลขหมายกำกับประเภทรายจ่าย ครอบครัวจะใช้วิธีนี้ได้ก็ต่อเมื่อมีเงินรายได้ไม่ต่ำกว่าวงเงินที่ธนาคารอนุญาต

การดัดแปลงแผนการในชั้นนี้อาจจะจำเป็น ถ้าเห็นว่าแผนการไม่เหมาะสมเนื่องจากประมาณรายจ่ายมากเกินไปเกินความจริง หรือมีเหตุการณ์สุดวิสัยที่ครอบครัวจะควบคุมได้เกิดขึ้น เช่น คนใดคนหนึ่งในครอบครัวต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล

3. การวัดผล คือวัดผลการใช้จ่ายซึ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้ครอบครัวสามารถมองเห็นช่องทางที่จะปรับปรุงงบประมาณการใช้จ่ายครั้งต่อไปได้ดียิ่งขึ้น การวัดผลการใช้จ่ายของครอบครัวจะต้องพิจารณาเป้าหมายของครอบครัวที่ตั้งไว้เป็นหลัก เช่น การพ้นจากความเป็นหนี้สิน การมีเงินทุนไว้ใช้จ่ายในวันหน้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาต่อไปถึงความพอใจที่ครอบครัวได้รับอีกด้วย

ประโยชน์ของการทำงบประมาณการใช้จ่าย ครอบครัวที่ทำงบประมาณการใช้จ่ายจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. สามารถกันเงินไว้ใช้จ่ายในอนาคตได้ถูกต้อง
2. สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวได้เข้าใจถึงความรับผิดชอบในรายจ่ายของครอบครัวที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ด้วย
3. ผู้หารายได้ของครอบครัวหมดความกังวลใจในการที่จะมีเสียงเรียกร้องเงินพิเศษต่าง ๆ จากสมาชิก
4. บันทึกการรายการรับจ่ายที่ทำไว้ จะช่วยให้เกิดผลดี คือสามารถเป็นกระจกส่องให้เห็นถึงจำนวนเงินที่เสียไปในทางที่ไม่จำเป็น นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องช่วยชี้ให้เห็นนิสัยการ

ใช้จ่ายของผู้นั้น และบันทึกรายการใช้จ่าย อาจนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้ในอนาคตข้างหน้าต่อไป

5. ทำให้สมาชิกของครอบครัวเห็นคุณค่าของความสามัคคี

6. เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ครอบครัวบรรลุถึงเป้าหมายที่ครอบครัวได้ตั้งไว้
ความสามารถ เป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งที่ทุกคนในครอบครัวมีจำกัด ในกลุ่มคนที่

มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน แต่แต่ละคนมีความสามารถไม่เหมือนกัน แม้คนสองคนที่ได้รับการเลี้ยงดูในภาวะแวดล้อมเดียวกัน ก็ไม่อาจพัฒนาความสามารถไปในทางเดียวกันได้ จากความจริงในข้อนี้ผู้จัดการบ้านเรือนจึงต้องศึกษาบุคลิกภาพของสมาชิกครอบครัว ให้รู้ว่าแต่ละคนมีความสามารถในทางใด เมื่อทราบเช่นนั้นแล้วจะทำให้วางแผนโครงการได้รัดกุมยิ่งขึ้น และงานจะเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมพัฒนาความสามารถ เพราะความสามารถใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้หนึ่งได้มีโอกาสทำงานที่ชอบและถนัด สำหรับวัสดุเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นสมบัติของครอบครัวที่มีจำกัด ขึ้นอยู่กับเหตุผลสองประการ คือจำนวนเงินที่ครอบครัวหามาได้ สำหรับซื้อสิ่งของเหล่านั้นอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลในครอบครัว

4. วิธีการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับทรัพยากรครอบครัว

หากจะมีคำถามว่า เหตุใดแต่ละครอบครัวจึงจำเป็นต้องมีทรัพยากรครอบครัว คำตอบที่ตรงที่สุดก็คือมีทรัพยากรครอบครัวไว้สำหรับใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ เช่น ต้องการมีบ้านที่สวยงามและสะดวกสบาย ต้องการกินดีอยู่ดี ต้องการแต่งตัวดี สิ่งที่ครอบครัวปรารถนาเหล่านี้จะสำเร็จได้ก็ด้วยการใช้ทรัพยากรที่ครอบครัวมี เป็นต้นว่า เวลา แรงงาน และเงิน ชีวิตที่สุขสมบูรณ์นั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยการมีทรัพยากรหลาย ๆ อย่าง ทรัพยากรแต่ละอย่างไม่จำเป็นต้องมีปริมาณเท่ากัน หรือมีสัดส่วนตายตัว แต่จะต้องมีให้ครบตามความจำเป็นที่ครอบครัวและสมาชิกของครอบครัวต้องการนั่นเอง

5. สรุป

การดำเนินชีวิตในครอบครัวจำเป็นที่ผู้นำของครอบครัว ควรมีการวางแผนในการใช้จ่ายทรัพยากรของครอบครัวด้วยความสุขุมรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายของครอบครัวและสมาชิกภายในครอบครัวทุกคน

การใช้จ่ายทรัพยากรของครอบครัวไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรส่วนบุคคล เช่น ความรู้

ความสามารถ ทักษะ เจตคติ แรงงาน หรืออื่น ๆ ก็ตาม การใช้จ่ายทรัพยากรวัสดุ เช่น เงิน เวลา เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งการใช้จ่ายทรัพยากรเหล่านั้นจำเป็นจะต้องมีการตั้งงบประมาณการใช้จ่ายให้เรียบร้อย ทั้งนี้จะต้องพิจารณาคุณลักษณะของทรัพยากรครอบครัวประกอบไปด้วย เพราะทรัพยากรของครอบครัวแต่ละชนิด แต่ละประเภทจะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ถ้าผู้นำของครอบครัวหรือสมาชิกภายในครอบครัวไม่รู้จัก หรือไม่เห็นความสำคัญของคุณลักษณะของทรัพยากรครอบครัวแล้ว อาจจะใช้จ่ายผิดพลาดซึ่งจะไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ครอบครัวได้ตั้งเอาไว้หรือกำหนดเอาไว้ก็เป็นได้

จะเห็นได้ว่า เวลา แรงงาน เงิน และความสามารถ เป็นทรัพยากรของครอบครัวที่สำคัญ ผู้นำครอบครัว จะมีการวางแผนอย่างไรเพื่อที่จะส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการใช้ทรัพยากรของครอบครัวเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทั้งในครอบครัวและสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้นั้นเอง

6. คำถามและกิจกรรมประกอบท้ายบทที่ 2

1. ทรัพยากรครอบครัวคืออะไร สามารถแบ่งได้เป็นกี่ประเภท และแต่ละประเภทมีความสำคัญอย่างไร จงอธิบาย
2. ทรัพยากรครอบครัวแต่ละประเภทมีคุณลักษณะที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร จงอธิบายเปรียบเทียบมาให้เห็นชัดเจน
3. ท่านมีแนวคิดในการวางแผนการใช้จ่ายทรัพยากรครอบครัวแต่ละประเภทอย่างไร และท่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตัวท่านเองอย่างไรบ้าง